2. EL CAP DE TOT PLEGAT



L'origen del Carnaval

Si estirem el fil per descobrir l'origen del Carnaval ens adonem que trobar el cap de tot plegat no és fàcil. Ja d'antic trobem festes que s'han anat embolicant amb cultures i tradicions molt diverses. Mentre alguns autors han trobat precedents del Carnaval a les festivitats en honor a Apis celebrades a Egipte, d'altres ens el situen a Sumèria fa més de 5.000 anys; és a dir, a la que s'ha conegut com el bressol de la civilització. Cultures que d'altra banda no eren per a res compartiments estancs i que compartien entre si i entre totes les altres cultures mediterrànies gran quantitat d'influències.

La majoria d'autors coincideixen que les arrels del Carnaval es troben a les tradicions d'època romana, en festes com les Saturnals, les Lupercals i les Matronals, unes celebracions basades en la inversió i la transgressió. Pot ser que l'extensió del cristianisme canviés el sentit de la festa durant l'edat mitjana, però hem de pensar que durant anys unes tradicions i d'altres van conviure per tota Europa. A poc a poc l'adoració als déus clàssics desapareixia i la festa esdevenia un període de saraus i desordre abans de Quaresma, quan començava el període de preparació de cara a la Setmana Santa, dies d'abstinència i sacrifici. Els dos termes que ens han arribat en la nostra llengua per designar la festa fan referència a aquest període d'abstinència. Carnaval procedeix de l'expressió llatina carnelevare, "deixar la carn" i Carnestoltes troba el seu origen a l'expressió Domenica ante carnestollendas, literalment "el diumenge abans de treure les carns." Però a l'edat mitjana el Carnestoltes ja ens apareix personificat en un home gros, luxuriós, bevedor i golafre: un personatge que representava la inversió de l'ordre i que lligava amb la tradició romana.

A final del segle XV i principis del XVI els navegants espanyols i portuguesos es van llançar a la conquesta d'Amèrica amb la intenció d'explotar els recursos i les poblacions dels nous territoris. També pretenien uniformitzar-los, imposant les seves cultures, les seves creences i les seves tradicions. És així com el Carnaval va arribar a Llatinoamèrica. Però lluny d'esdevenir una eina dels colonitzadors, el Carnaval va barrejar tradicions llatinoamericanes, europees i africanes, convertint-se a cada indret en una festa diferent. Però tot i les diferències els diversos carnavals han mantingut punts en comú, com el seu esperit crític amb el poder establert.

Joc durant les Saturnals, gravat a Pompeia

